

NORSK JOURNALISTLAG

NORSK
REDAKTØRFORENING

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

19.11.2010

Deres referanse: 200500235

Vår referanse: 10-614

Høring - rapport om norsk gjennomføring av Århuskonvensjonen om tilgang til miljøinformasjon, allmennhetens deltakelse i beslutningsprosesser og adgang til klage og domstolsprøving på miljøområdet

1. Innledning

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for alle norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) organiserer norske redaktører fra alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere og frilansere som har journalistikk som hovedyrke. Vi viser til Miljøverndepartementets høringsbrev av 26. oktober d.å., og kommer her med en felles uttalelse til høringen om gjennomføringen av Århuskonvensjonen om tilgang til miljøinformasjon, allmennhetens deltakelse i beslutningsprosesser og adgang til klage og domstolsprøving på miljøområdet.

Vårt hovedinntrykk, etter å ha lest Miljøverndepartementets høringsbrev, er at det skapes et mer positivt inntrykk av hvorledes Norge har gjennomført Århuskonvensjonen, enn hva realiteten er. Miljøinformasjonsloven, som er en omfattende rettighetslov, har siden 1. januar 2004 gitt enhver rett til å be om innsyn i miljøopplysninger. Til tross for disse snart syv årene, er loven fortsatt lite allment kjent. I tillegg har rettpraksis vist enkelte uheldige sider ved praktiseringen av enkeltbestemmelser, og selv om dette er tatt opp med departementet både av Miljøklagenemnda og Norsk Presseforbunds Offentlighetsutvalg, bringes dette ikke videre av departementet. Disse to elementene vil vi derfor kort kommentere under punkt 2 og 3.

2. Implementering av Århuskonvensjonen artikkel 3 om generelle bestemmelser

I Århuskonvensjonen artikkel 3 legges det blant annet til grunn at ”enhver part skal etterstrebe å sikre at offentlige tjenestemenn og myndigheter bistår, veileder og tilrettelegger for allmennheten med hensyn til tilgang til miljøinformasjon”.

I den sammenheng viser departementet til at en veileder til miljøinformasjonsloven ikke er utarbeidet, fordi dette må sees i sammenheng med den nye offentleglova. Vi er enige i at disse to innsynslovene må samsvare med hverandre, men siden offentleglova ble vedtatt for fire år siden, og miljøinformasjonsloven § 3 første ledd understreker at loven ikke innskrenker retten til opplysninger etter offentleglova, burde et slikt rundskriv etter vår oppfatning allerede vært utarbeidet. Dette hadde vært et godt pedagogisk arbeidsverktøy både for de som ber om innsyn og de som mottar innsynskrav.

Departementet viser også til at i bevisstgjøringen av allmennhetens kjennskap til loven, ”arrangeres kurs om miljøspørsmål for journalister hos Institutt for Journalistikk, både i regi og i samarbeid med myndigheter.” Vi er enige i at det er svært viktig at det arrangeres kurs for pressfolk i miljøinnsynsrettighetene, og presseorganisasjonene holder jevnlig slike kurs. Men – det er aldri blitt arrangert noe kurs i miljøinformasjonsloven på IJ i samarbeid med myndighetene. Den eneste dialogen vi er kjent med at det har vært i denne sammenheng, er at sekretæren for Miljøklagenemnda, advokat Kari Hangeland Buvik, holdt foredrag på Offentlighetsutvalgets Åpenhetsting i fjor. Etter vår oppfatning kan altså departementet bli langt flinkere til å gjøre miljøinformasjonsloven bedre kjent.

3. Implementering av Århuskonvensjonen artikkel 9 om adgang til overprøving

I Århuskonvensjonen artikkel 9 heter det at adgang til overprøving ved en domstol skal være ”vederlagsfri eller forbundet med lave kostnader”.

I norsk rett er denne bestemmelsen blitt aktualisert i saken mellom Naturvernforbundet i Oslo & Akershus og Løvenskiold-Vækerø. Skogeieren reiste sak for retten etter at Klagenemnda for miljøinformasjon i februar 2008 ga forbundet medhold i sitt innsynskrav om detaljkart over bestemte hogstklasser. Først i Høyesterett ble tvisten avsluttet og innsynsretten endelig stadfestet. I dommen ble Naturvernforbundet tilkjent saksomkostningene for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett etter tvisteloven § 20-2 første ledd, slik at de heldigvis slapp å bære egne saksomkostninger på 476.344 kroner samt eventuelt skogseierens saksomkostninger. Naturvernforbundet fikk Norsk Presseforbunds Offentlighetsutvalgs Flaviuspris 2010 for denne ressurskrevende kampen. I ettertid har saken reist prinsipielle spørsmål i forhold til hvem som egentlig er rett saksøkt i søksmål om avgjørelser fra Klagenemnda.

Etter tvisteloven § 1-5 er det slik at søksmål om gyldigheten av forvaltningsvedtak reises mot den myndighet som har truffet avgjørelsen i siste instans. I følge kommentarutgaven (Schei m.fl.: Tvisteloven, side 96) følger det ”forutsetningsvis” av bestemmelsen ”at søksmål om gyldigheten av forvaltningsvedtak må anlegges mot det offentlige, jf. Rt 2000 s. 1195 og Rt 2004 s. 1804 avsnitt 27. Det kan ikke gjøres i sak mellom private.”

En liknende regel i miljøinnsynssaker ville ha resultert i at en privat part ikke blir sittende med et omfattende saksomkostningsansvar hvis domstolen kommer til et annet resultat enn nemnda. Vi mener derfor at søksmål om gyldigheten av Klagenemndas vedtak må reises mot det offentlige. Først da vil vi hevde at det vil være korrekt å anføre at adgangen til overprøving ved en domstol er ikke skal være "uoverkommende dyre", slik departementet beskriver gjeldende rett.

Med vennlig hilsen

Norsk Journalistlag

Ina Lindahl Nyrud
advokat

Norsk Presseforbund

Kristine Foss
juridisk rådgiver

Norsk Redaktørforening

Nils E. Øy
generalsekretær